

Notitie betreffende de bestaande stedenbanden en andere activiteiten, uitgevoerd door de Gemeente Nijmegen

Inleiding

Deze notitie geeft de bestaande stedenbandrelaties met Pskov in Rusland en Masaya in Nicaragua weer. Dit via een korte geschiedenis, de doelstellingen, de projecten en uitwisselingen, de draagvlakverbreding en de toekomstverwachting, behorend bij deze specifieke stedenbanden. Daarnaast stipt het de algemene doelstellingen, de overige activiteiten en nieuwe relaties met een herkomstland aan. De uitvoering van beide stedenbanden krijgt mede vorm door het werk van de beide particuliere stedenbandstichtingen. Zij verantwoorden hun werk via eigen jaarverslagen en financiële verantwoordingen.

Na het vast stellen van deze notitie dient zij als ijkpunt voor een toekomstige evaluatie van de beide stedenbanden. Deze is voorzien in de loop van de tweede helft van 2005 en deze evaluatie zal dan de basis vormen voor een besluit over het al dan niet voortzetten van de stedenbanden en de vorm waarin. Dit zal dan parallel kunnen lopen aan een nieuwe collegeperiode en het daartoe op te stellen collegeakkoord 2006-2010.

Doelstellingen van het stedenbandenbeleid:

- ondersteuning van lokale bewustwordingsactiviteiten in Nijmegen en de partnersteden via ondermeer subsidies en inhoudelijke ondersteuning bij projecten.
- bevordering van bewustwordingsactiviteiten in Nijmegen via communicatieve middelen.
- versteviging van de samenwerkingsverbanden van organisaties in Nijmegen en de partnersteden d.m.v. subsidies en inhoudelijke ondersteuning.
- draagvlakverbreding onder de Nijmeegse bevolking voor het internationale gemeentelijke beleid door het geven van voorlichting over en directe persoonlijke contacten met Masaya en Pskov via wederzijdse bezoeken.
- versterking van het lokale management in de partnersteden door de organisatie en uitwisseling van gemeentelijke kennis en expertise.
- bevordering van de gemeenschapsontwikkeling in de partnersteden door het faciliteren en opzetten van projecten, gericht op de lokale overheid en bevolking.
- verwerving van subsidies en fondsen voor de uitvoering van projecten door de gemeente Nijmegen en/of andere organisaties.

Wat gebeurt er op dit moment op het vlak van de stedenbanden?

Op het gemeentelijke vlak is er sprake van een

- coördinerende
- stimulerende en
- initiërende rol

door:

- coördinatie van verschillende projecten en initiatieven in de partnersteden en in Nijmegen.
Doel: toezicht op de samenwerking en de mogelijkheid tot tijdige bijsturing.
- stimulering samenwerking van onderdelen van de gemeentelijke diensten aan de op te zetten projecten in de zustersteden of aan de particuliere stedenbandorganisaties op het vlak van kleine lopende projecten.
Doel: creëren draagvlak onder de gemeentelijke medewerkers.
- initiëren nieuwe activiteiten, gesteund door een goede communicatie over deze en lopende projecten.
Doel: het stimuleren van de betrokkenheid van de Nijmeegse bevolking en de betrokkenheid van de Nijmeegse overheid bij de relatie met de partnersteden duidelijk maken.

Ook de beide particuliere stichtingen, resp. Stichting Stedenband Nijmegen-Masaya (SSNM) en Stichting Stedenband Nijmegen-Pskov (SSNP) zullen erbij worden betrokken.

Stedenband Nijmegen – Masaya

Korte geschiedenis:

- In 1984 verzocht het Nicaragua Komitee Nijmegen via een petitie aan de Gemeenteraad van Nijmegen om de reeds bestaande vriendschapsband met organisaties in Masaya te verstevigen middels een stedenband. In 1986 werd hierop door de Raad van de gemeente Nijmegen een stedenband aangegaan met de stad Masaya in Nicaragua. Hiermee gaf men vorm aan de wens om een actief ontwikkelingsbeleid te voeren.
- De 35 Nijmeegse organisaties, die het initiatief gesteund hadden, gaven de aanzet, gesteund door de Gemeenteraad, tot de oprichting van de onafhankelijke Stichting Stedenband Nijmegen-Masaya, zodat het particulier initiatief op die wijze ook gerichte invulling aan deze stedenband kon geven.

Doelstelling:

De doelstelling van de stedenband met Masaya in Nicaragua is gericht op:

- de bijdrage aan de bewustwording van de Nijmeegse bevolking door gemeente en stedenbandorganisatie over zaken als internationale samenhang van problemen, duurzaamheid, milieu en internationale solidariteit elders in de wereld.
- de bevordering van begrip en respect voor maatschappelijke, politieke, economische en culturele opvattingen, achtergronden en situaties in de beide steden.
- de versterking van het lokale bestuur in Masaya om zo de gemeentelijke organisatie te versterken.
- het bevorderen van de politieke, economische en sociale ontwikkeling in Masaya door gemeentelijke en particuliere projectondersteuning.
- het bevorderen van persoonlijke contacten tussen inwoners van beide steden, teneinde te leren van elkaar op sociaal en maatschappelijk gebied.
- het gebruik van de gemeentelijke vliegwielfunctie, die de gemeente kan benutten door haar contacten met de gemeente Masaya en die de particuliere contacten en maatschappelijke ontwikkelingen daar kan ondersteunen.

Projecten:

Verleden:

De gemeente Nijmegen heeft geregeld kleine projecten ondersteund, opgezet door de particuliere stedenbandorganisatie SSNM, en, met de VNG-International, de eerste fase van het project Salto Transatlantico uitgevoerd. Ook heeft de gemeente Nijmegen in de afgelopen jaren met de gemeente Prievidza (Slowakije) en de gemeente Masaya samengewerkt in het NEWS-project, gericht op de ontwikkeling van het kadaster in Masaya en omgeving.

Heden:

Bij projecten in Masaya zal op het dubbelspoor van leniging van lokale noden, gekoppeld aan versterking van het lokale bestuur, gewerkt worden.

De focus op versterking van het lokale bestuur, als mogelijkheid om daadwerkelijk verbeteringen te bereiken, is versterkt via de visie, gedeeld door de VNG-International en het Ministerie van BUZA, dat alleen geld geven op termijn niets oplost en dat in het ontwikkelingsland zelf veranderingen op bestuurlijk niveau zullen moeten plaatsvinden.

De gemeente Masaya heeft inmiddels een Strategisch Plan voor haar stad opgesteld. Daarin is aangegeven, wat voor haar belangrijke speerpunten bij de versterking van het lokaal bestuur zijn. Deze liggen op het terrein van stadsontwikkeling, belastingtechnische, economische, toeristische en sociale ontwikkeling.

- Project Salto Transatlantico.

Het project Salto Transatlantico, opgezet in 1997 in samenwerkingsverband met de GEM Waalsprong, ondersteund door de Rabobank Nijmegen en de SSNM, is een dubbelspoor project.

Het nieuwe drie-jarige Salto-project (start: mei 2003) is gericht op de bouw van woningen en op versterking van het lokaal bestuur op de terreinen van kadaster, belastingen en bevolking. De uitvoering geschiedt door de gemeente Nijmegen. De subsidiering geschiedt door de GEM Waalsprong en de VNG-International.

- Project gericht op toeristisch beleid / kleinschalige economische ontwikkelingen / milieu.

De gemeente Masaya heeft via haar Strategisch Plan aangegeven behoefte te hebben aan de versterking van het lokale bestuur op de genoemde speerpunten.

Uitwisselingen:

Wederzijdse bezoeken en stages.

- Delegaties van de Raad en College hebben in de afgelopen 16 jaar een bezoek aan de partnerstad Masaya gebracht en vice versa de burgemeester, bestuurders, ambtenaren, medewerkers van de ngo Masinfa en de private sector uit Masaya aan Nijmegen.
- Via de VNG-International vinden er jaarlijks Municipal Management Training Programs (MMTP's) plaats. Zo krijgen mensen uit de politieke, private en publieke sector uit ontwikkelingslanden de kans om hun kennis via uitwisseling te verbreden. Hier werkt de gemeente Nijmegen aan mee. De laatste MMTP heeft afgelopen juni 2002 plaatsgevonden.

Draagvlakverbreding:

- Het duidelijkste af te meten draagvlak aan betrokkenheid bij de Nijmeegse bevolking is het bedrag aan donaties en giften van burgers en bedrijven, dat de lokale stedenbandorganisatie SSNM ieder jaar weet te verzamelen voor de uitvoer van haar projecten in Masaya. Voor 2001 bedroeg dit bedrag 152.141,- euro.
- St. Stedenband Nijmegen-Masaya (SSNM).
De SSNM is een particuliere organisatie, die deels financieel gesteund wordt door de gemeente Nijmegen (2003: 41.263,- euro aan organisatie- en personeelskosten), maar verder zelfstandig haar eigen activiteiten ontplooit.
De SSNM werkt al jaren via diverse acties aan bekendheid voor haar werk in Nijmegen en haalt het geld voor ondersteuning van projecten uit donaties, giften etc. van inwoners uit Nijmegen. De ondersteunde projecten komen rechtstreeks ten goede aan de bevolking in Masaya.
Er zijn ca. 50 / 60 vrijwilligers actief in diverse werkgroepen (publiciteit, habitat enz.)
- Interne samenwerking gemeente Nijmegen.
Binnen de directies DSB, DGG (EZ), DBO en het Bestuur is op bestuurlijk en ambtelijk niveau een goede samenwerking ontstaan bij het opzetten en ondersteunen van projecten. Dit heeft bij gedragen tot een draagvlak voor deze activiteiten onder de eigen medewerkers en een breder inzicht in andere culturen.
In 2003 zal het project Salto Transatlantico in relatie tot de Waalsprong duidelijk belicht gaan worden. De lokale media zullen structureel via Persvoorlichting gebriefd worden.
- Externe samenwerking gemeente Nijmegen.
Met de VNG- International en met het Landelijk Beraad Stedenbanden Nederland Nicaragua.
- Internet.
Via de gemeentelijke website is er informatie beschikbaar over de gemeentelijke stedenband met Masaya en is er een doorklik mogelijk naar de website van de particuliere stedenbandorganisatie SSNM.

- Onderzoek.

Het meest recente onderzoek betreffende kennis van burgers over stedenbanden dateert uit juni 1998¹. Geconstateerd werd dat 71% van de Nijmeegse bevolking de stedenbanden kende. Daarvan achtte 73% deze van redelijk tot zeer zinvol. 10% scoorde weinig zinvol of zinloos en 17% had geen mening. 79% stond welwillend tegenover subsidiering van de particuliere stedenbandorganisaties.

Toekomst:

Uitgaande van de bestaande doelstellingen en eventuele bijstellingen daarvan, zal er gewerkt moeten worden via duidelijke projectcriteria en overeenkomsten tussen beide partners. Doel daarbij is om een toetsingsinstrument voor Raad en College aan te reiken, naast een verbetering in de uitvoer van projecten.

Het doel, de middelen en verwachte uitkomsten moeten aangegeven worden.

Via geregelde rapportages, bezoeken en stages zullen knelpunten aangekaart en opgelost moeten worden. D.m.v. evaluaties zullen ijkmomenten ingebouwd worden.

- Criteria voor projecten en de projecten zelf zullen helder en duidelijk omschreven worden

In overeenstemming met het beleid van de VNG-International (subsidiering) zal worden uitgegaan van de volgende projectcriteria bij de bestaande en mogelijk nieuwe stedenbanden / projectpartners:

- een samenwerkingsovereenkomst voor b.v. 4 jaar
- op basis van een programmatische beleidsmatige aanpak
- gericht op een aantal activiteiten en projecten
- met een aantal ingebouwde evaluatie-momenten
- vanuit een collega-tot-collega benadering
- vanuit een plan van aanpak met als doel:
- kennis van de input van beide partijen (middelen en menskracht) en de te realiseren prestaties en doelstellingen.
- op deze wijze wordt bevorderd, dat er een actieve participatie aan beide kanten blijft bestaan en indien de samenwerkingsovereenkomst niet volgens de afspraken nageleefd wordt, zou dat een moment voor herijking van het beleid kunnen zijn.

De algemene coördinatie blijft in deze de verantwoordelijkheid van de Gemeente Nijmegen/directie DBO-stedenbanden:

- de beleidscontacten met in- en externe relaties.
- de bewaking van de voortgang van de uitvoering van de samenwerkingsovereenkomst / eventuele stedenband in haar totaliteit
- de afstemming van de diverse deelactiviteiten en gemaakte afspraken
- de werving van en de verantwoording aan externe fondsen voor mondiaal beleid.

Verder moet de uitvoering van de projecten en samenwerkingsprogramma's binnen het raamwerk van de gesloten samenwerkingsovereenkomst tussen de partnersteden tenminste 1x per jaar in de Commissie Algemeen Bestuur aan de orde worden gesteld:

- hiermee wordt de betrokkenheid van de gemeenteraad op het terrein van het mondiale beleid verder versterkt.
- ook maakt het duidelijk dat internationale ontwikkelingssamenwerking in onze huidige samenleving een 'normaal' gemeentelijk beleidsterrein is, dat even belangrijk is als andere gemeentelijke taakvelden en dus ook even kritisch op de bereikte resultaten moet worden getoetst.

---

¹ Stedenband, Verslag van een onderzoek naar de bekendheid en waardering van de stedenbanden; Gemeente Nijmegen, Afdeling Onderzoek, juni 1998

- Een samenwerkingsovereenkomst kan bijdragen tot een goede naleving van de afspraken binnen projecten. Een 2-jarige samenwerkingsovereenkomst zal als start getekend worden.

Gedachte is: september 2003- september 2005. Dit i.v.m. het bezoek van burgemeester ter Horst aan Masaya in september 2003 en de mogelijkheid voor de raad tot evaluatie voor afloop van deze raadsperiode.

Dit betekent dat, niet alleen van onze kant, maar ook vanuit de partnergemeente afspraken gemaakt zullen worden, waaraan beide partijen gehouden zullen zijn zich te houden.

Indien een van de partners zich niet aan de afspraken houdt, zou dit bij de tussen- of eindevaluatie van de samenwerkingsovereenkomst in de Raad kunnen leiden tot aanpassing van de gemeentelijke samenwerkingsovereenkomst en de bewuste stedenband.

Daardoor zal iedere Raad binnen haar raadsperiode in staat zijn om de stedenband te toetsen en de keuze te maken tot continuering of beëindiging ervan.

Stedenband Nijmegen-Pskov

Korte geschiedenis:

- Op 14 oktober 1987 besloot de Raad van de Gemeente Nijmegen tot het aangaan van een stedenband met de Russische stad Pskov.
Deze band was tot stand gekomen op initiatief van Vrouwen voor Vrede, afd. Nijmegen. Zij vonden dat, naast de noord-zuidband, die met Masaya (Nicaragua) werd aangegaan, ook de oost-westverhoudingen aandacht op lokaal vlak behoeften. Reden voor het aangaan van de band was *“het vijandbeelddenken door wederzijds contact tegen te gaan”* (RV 340/1987).
- Tegelijkertijd werd besloten, dat *“de uitvoering van de stedenband in handen gelegd zou worden van een Stichting Stedenband Nijmegen-Pskov, om (...)duidelijk te maken dat het vooral een zaak van het particulier initiatief was om invulling aan deze band te geven”* (RV 340/1987).
De particuliere stedenbandorganisatie ontwikkelde zich voorspoedig. Er zijn thans ca. 30-50 actieve vrijwilligers, 1 medewerkster met een Melkertbaan en er wordt professionele ondersteuning ingekocht bij het COS-Gelderland.

Doelstelling:

In de gemeentelijke stukken wordt de band aangegaan tot het afbreken van het vijandbeelddenken. De Stichting Stedenband Nijmegen-Pskov kent een bredere doelstelling. In de, door de gemeenteraad van 17 mei 1988 geaccordeerde statuten, staat het als volgt verwoord:

- het bevorderen van de stedenband tussen de gemeente Nijmegen en de gemeente Pskov;
- het bevorderen van persoonlijke contacten en ontmoetingen tussen inwoners van de beide steden;
- het bevorderen van wederzijds begrip en respect voor elkaars maatschappelijke, politieke, economische en culturele opvattingen, achtergronden en situaties;
- het bevorderen van een open dialoog over zaken van ontspanning, vrede en gerechtigheid en het afbreken van vijanddenken aan weerskanten. (Statuten d.d. 24-05-1988).

Naast deze formele statutaire doelstellingen kent de gemeente nog twee aspecten:

- de bijdrage, die geleverd wordt aan de bewustwording van de Nijmeegse bevolking over zaken als internationale samenhang van problemen, duurzaamheid en internationale solidariteit;
- de vliegwielfunctie, die ontstaat door de contacten tussen de beide gemeentelijke overheden en die de particuliere contacten vergemakkelijkt.

Projecten en uitwisselingen:

Van meet af aan zijn er in de afgelopen jaren tientallen projecten en uitwisselingen tot stand gekomen. Enkele daarvan trekken hun eigen spoor en komen zonder bemoeïing van gemeente of stichting tot stand.

Toch blijkt dat de gemeente een belangrijke rol vervult in die uitwisselingen en contacten. De situatie is nog steeds zo dat de overheid hier een vliegwielfunctie vervult en dat een en ander gemakkelijker tot stand komt als de gemeente als animator, initiator of begeleider optreedt. Dit heeft alles te maken met het politieke en maatschappelijke systeem in Rusland.

In de contacten tussen beide overheden is dit dan ook voortdurend onderwerp van gesprek en beraadslaging en wordt geleerd van elkaars opvattingen en worden principes van “good governance” getoetst en gepraktiseerd.

- De projecten en uitwisselingen hebben op allerlei gebied plaatsgevonden. Ging het aanvankelijk vooral om uitwisseling van ervaring, na de transitieperiode komt het accent ook op hulpverlening te liggen.
Er hebben contacten plaatsgevonden tussen ziekenhuizen, koren, kerken, bedrijven, basisscholen, hogescholen, voetbalteams, theatergezelschappen, bestuurlijke delegaties, VVV's, universiteiten en niet te vergeten individuen.

Veel van de uitwisselingen hebben een tijdelijk karakter gehad, maar konden zich ontwikkelen in de bedding van een, door de gemeente gedragen, meer structurele stedenband.

Ook op dit moment zijn er nog een aantal hechte relaties waarvan genoemd moet worden het contact tussen de HAN en het Pedagogisch Instituut in Pskov op het gebied van de Nederlandse taal en geografie; de contacten via de werkgroep kerken met een aantal kerken in Pskov; de contacten op het gebied van de toeristische ontwikkeling tussen beide gemeenten; en natuurlijk de zeer geregelde contacten op ambtelijk niveau tussen Pskov en Nijmegen om de uitwisselingen te faciliteren.

Bijzonder zijn ook de stages die in Pskov gelopen worden vanuit de KUN en de Hogere Europese Beroepen Opleiding te Den Haag. Vanuit die laatste instelling zijn nu twee stagiaires naar Pskov vertrokken om de mogelijkheden van een Nederland-Rusland centrum, een initiatief van een aantal op Nederland gerichte Pskovieten, nader te onderzoeken.

Draagvlakverbreding:

- Het resultaat van een stedenband is niet altijd in concrete cijfers te vangen. De meest recente cijfers dateren uit juni 1998². De afdeling Onderzoek constateert dat 71% van de Nijmeegse bevolking het fenomeen stedenband kent, waarvan 56 % de band met Pskov. Van de mensen, die de stedenbanden kennen, acht 73% deze van redelijk tot zeer zinvol. 10% scoort weinig zinvol of zinloos en 17% heeft geen mening. 79% staat welwillend tegenover subsidiering van de particuliere stedenbandorganisaties.
Omdat er geen 0-meting heeft plaatsgevonden, is niet aan te tonen hoeveel mensen zich nu “bewuster” zijn van de situatie in Rusland, de samenhang in problemen daar en hier. Wel is duidelijk dat honderden Nijmegenaren in Pskov hun licht hebben opgestoken en omgekeerd. Een fiks aantal stedelingen is bezig geweest het mondiale gezicht van hun stad mee vorm te geven. Afgemeten aan de doelstellingen mag gesteld worden, dat deze bereikt zijn. Deze doelstellingen zijn echter niet te definiëren als een product, maar veel meer als een proces.
- Aan het bewustwordingstraject wordt hard gewerkt door de stichting Stedenband Nijmegen-Pskov. Een papieren en digitale nieuwsbrief verschijnt per kwartaal en een eigen website³ geeft permanente en actuele informatie over de eigen activiteiten en biedt doorklik mogelijkheden naar informatieve sites over Pskov, Nijmegen en Rusland. Ook de gemeentelijke site biedt een doorklikmogelijkheid naar de site van de SSNP.
In het verleden, maar ook nu nog, heeft het plaatselijke katern van het regionale dagblad De Gelderlander aandacht aan de stedenband besteed. Het transitieproces dat de Sovjet-Unie omvormde naar het Federatieve Rusland van nu kon gevolgd worden aan de hand van de lokale ontwikkelingen in Pskov en zo voor de Nijmeegse bevolking worden omgezet naar een lokale begrippen vertaald proces.

Toekomst:

Ook voor de toekomst zal de bewustwording een belangrijk item voor de stedenband blijven. De viering van 1100-jaar Pskov en 15 jaar stedenband zijn daartoe een uitgelezen gelegenheid. Met inschakeling van de nieuwe media, maar ook de klassieke dragers zullen stichting en gemeente de Nijmeegse bevolking informeren over activiteiten en ontwikkelingen rond de stedenband en de samenhang van gebeurtenissen hier en elders.

Een stedenband kan oneindig zijn, zoals een goede vriendschap. Wat echter nader benoemd zal moeten worden, zijn de projecten die binnen die band tot stand komen. Nog te vaak wordt begonnen met een “God-zegene-de-greep”-attitude. Het verdient aanbeveling om concrete projecten als zodanig

---

² Stedenband, Verslag van een onderzoek naar de bekendheid en waardering van de stedenbanden; Gemeente Nijmegen, Afdeling Onderzoek, juni 1998

³ <http://home.hetnet.nl/~ststnp>

te benoemen. Doel en middelen nauwkeuriger te omschrijven en van tijd tot tijd de ontwikkelingen in de gaten te houden, te beschrijven en te rapporteren.

Deze wat meer zakelijke werkwijze geeft een stedenband ook een steviger body. Deze projecten zouden van een tijdpad moeten worden voorzien en eens in de vier jaar zou de stedenband als zodanig geëvalueerd moeten worden. Deze periode zou gelijk kunnen lopen aan een raadsperiode. Mocht blijken dat er geen projecten of uitwisselingen meer gerealiseerd worden, dan kan de vraag naar nut en werking van een stedenband gesteld worden. De bedding die een officiële stedenband dan biedt, is droog komen staan.

Zo lang dat niet het geval is, blijft de rol van de gemeente die van vliegwiel bij de contacten: ondersteuner van projecten en mede verzorger van publiciteit bij de bewustwordingsactiviteiten.

Overige activiteiten

Naast de beide stedenbanden worden structureel nog drie initiatieven ondersteund. Dat zijn het COS, Onderwijs-Wereldwijs en de Werkgroep Zuidelijk-Afrika.

COS

Het Centrum voor Ontwikkelingswerk is een in Nijmegen gevestigd onderdeel van het landelijke COS-netwerk en heeft als werkgebied de provincie Gelderland. Het is een professionele organisatie gericht op de 3^e wereld, Oostblok, duurzaamheid en ontwikkeling. Jaarlijks ontvangen zij van de gemeente Nijmegen een bedrag van €10.918. Dit is een afkoopsom voor de op Nijmegen gerichte activiteiten. Jaarlijks worden de plannen ingediend en wordt uitvoerig gerapporteerd over deze activiteiten. Deze werkwijze bespaart veel inzet, doordat niet voor elk project een afzonderlijk beoordelingstraject doorlopen hoeft te worden.

Onderwijs-Wereldwijs

Dit is de naam van een samenwerkingsverband onder aansturing van het universitaire Instituut voor Vredesvraagstukken. Zij organiseren jaarlijks een leermiddelenmarkt voor het (Nijmeegse) onderwijs. Het subsidiebedrag is €2.679.

Werkgroep Zuidelijk-Afrika

Deze werkgroep is jarenlang actief geweest voor een project in Mozambique, destijds nog een van de frontlijnstaten. De subsidie van €2.388,- wordt in 2003 beëindigd.

